

Aan de leden van de vaste commissie voor VWS
in de Eerste Kamer der Staten-Generaal
t.a.v. de heer W. de Boer, griffier
per email: warmolt.deboer@eerstekamer.nl

Oudlaan 4
3515 GA Utrecht
Postbus 9696
3506 GR Utrecht
Telefoon (030) 273 97 26
www.brancheorganisatieszorg.nl
IBAN NL33 FVLB0699 1645 59

Datum : 7 januari 2019
Ons kenmerk : 190107/BoZ
Betreft : Wmcz 2018 (34 858)

Geachte commissieleden,

Op 15 januari kunt u uw inbreng leveren voor het voorlopig verslag over het Wetsvoorstel medezeggenschap cliënten zorginstellingen 2018 (34 858). Wij verzoeken u de volgende onderwerpen bij uw inbreng te betrekken. Allereerst vragen wij uw aandacht voor een aantal aspecten van de verplichting van aanbieders van langdurige zorg en thuiszorg om cliëntenraden per locatie in te stellen. Daarna besteden wij in paragraaf 2 aandacht aan de vraag wat het gevolg is als een zorgaanbieder geen cliëntenraad kan instellen omdat onvoldoende cliënten bereid zijn daarin zitting te nemen en in paragraaf 3 aan het instemmingsrecht dat met dit wetsvoorstel wordt geïntroduceerd. Vervolgens komen aan de orde: een probleem bij de toepassing van het bindend voordrachtsrecht in universitaire medische centra, ons verzoek om de toepassing van het enquêterecht expliciet te betrekken bij de evaluatie van de wet en ons verzoek om te verduidelijken dat een cliëntenraad ontbonden kan worden op basis van een wijziging van de medezeggenschapsregeling.

1. Cliëntenraden per locatie

1.1 Wat is een locatie?

Het wetsvoorstel verplicht zorgorganisaties waar meer dan 10 zorgverleners werkzaam zijn om een cliëntenraad in te stellen. Aanbieders van langdurige zorg zijn tevens verplicht om een cliëntenraad in te stellen voor iedere locatie die zij in stand houden (artikel 3, lid 4). Het wetsvoorstel geeft echter geen definitie van een locatie. De huidige praktijk leert dat dit begrip tot veel discussie leidt. Gelden twee gebouwen die op hetzelfde terrein staan als één locatie of als twee locaties? Vormen twee gebouwen die door een loopbrug verbonden zijn één locatie? Moet voor één locatie waar twee verschillende groepen cliënten wonen, één cliëntenraad worden gevormd?

Van de Brancheorganisaties Zorg (BoZ) maken deel uit:

Wij verzoeken u de minister te vragen wat precies onder een locatie moet worden verstaan.

1.2 Cliëntenraden voor kleine locaties

De verplichting voor aanbieders van langdurige zorg om per locatie een cliëntenraad in te stellen, geldt ongeacht het aantal cliënten dat in de locatie verblijft. Langdurige zorg wordt vaak kleinschalig georganiseerd, in locaties waar 6 tot 10 cliënten verblijven. In de praktijk blijkt het erg lastig om voor zulke kleine locaties een cliëntenraad in te stellen. Bovendien verdient rechtstreeks overleg met alle cliënten of hun vertegenwoordigers in een kleinschalige setting de voorkeur. Artikel 3 lid 4 opent de mogelijkheid om geen cliëntenraad in te stellen indien dit *in redelijkheid voor een of meer van die locaties niet aangewezen is*.

Uit de jurisprudentie blijkt dat het op basis van de huidige Wmcz niet verplicht is om een cliëntenraad in te stellen voor kleine locaties. Waar precies de grens ligt tussen een locatie waarvoor geen cliëntenraad hoeft te worden ingesteld en een locatie waar dat wel moet gebeuren, is in de jurisprudentie niet uitgekristalliseerd.

Wij verzoeken u de minister te vragen of het wetsvoorstel beoogt dat, in afwijking van de jurisprudentie, voor kleinschalige locaties met bijvoorbeeld 15 of minder cliënten een cliëntenraad wordt ingesteld.

Wij verzoeken u de minister te vragen om te bevestigen dat instelling van een cliëntenraad voor kleinschalige locatie in redelijkheid niet aangewezen is.

1.3 Relevantie medezeggenschap

Veel aanbieders van langdurige zorg hebben het locatiemanagement afgeschaft. Op locatieniveau ontbreekt daarmee een relevante gesprekspartner voor een cliëntenraad en worden op dat niveau ook geen voor de medezeggenschap relevante besluiten worden genomen. Daarmee verliest ook de instelling van een cliëntenraad zijn relevantie.

Wij verzoeken u de minister te vragen om te bevestigen dat instelling van een cliëntenraad voor locaties waar geen voor de medezeggenschap relevante besluiten worden genomen, in redelijkheid niet aangewezen is.

1.4 Cliëntenraden voor locaties van thuiszorgaanbieders

Thuiszorgorganisaties zijn op basis van de huidige Wmcz verplicht om een cliëntenraad in te stellen. In de praktijk hebben grote thuiszorgorganisaties, naast een centrale cliëntenraad, soms ook cliëntenraden op wijk- of regioniveau ingesteld. Het wetsvoorstel verplicht thuiszorgorganisaties om per locatie een cliëntenraad in te stellen (artikel 3, lid 4). Cliënten van thuiszorgorganisaties verblijven echter niet op locaties. Zij wonen immers thuis en ontvangen daar zorg. De ratio achter de bepaling

Van de Brancheorganisaties Zorg (BoZ) maken deel uit:

dat voor ieder gebouw van een thuiszorgorganisatie een cliëntenraad moet worden ingesteld, ontgaat ons.

Wat er met cliëntenraden van locaties van thuiszorgaanbieders besproken zou moeten worden, is ook niet duidelijk. Over de onderwerpen waarover de cliëntenraad op basis van het wetsvoorstel advies of instemming gevraagd moet worden, worden op locatieniveau geen besluiten genomen door thuiszorgorganisaties.

De vraag hoeveel cliëntenraden een thuiszorgorganisatie moet instellen, wordt afhankelijk van de toevallige omstandigheid hoeveel gebouwen de organisatie in gebruik heeft en niet van een voor cliënten relevante indeling in wijk of regio.

Wij verzoeken u de minister te vragen of thuiszorgorganisaties worden verplicht om per willekeurige locatie of gebouw een cliëntenraad in te stellen of dat thuiszorgorganisaties het locatiebegrip zo mogen hanteren dat zij hun huidige ordening van de medezeggenschap bijvoorbeeld naar wijk of regio kunnen handhaven.

Thuiszorgorganisaties gebruiken vaak enkele ruimtes in een ziekenhuis om van daaruit cliënten te adviseren en te bemiddelen.

Wij verzoeken u de minister te vragen of zo'n ruimte een locatie is in de zin van het wetsvoorstel, zodat daar een cliëntenraad moet worden ingesteld.

2. Onvoldoende belangstelling voor de cliëntenraad

De huidige Wmcz voorziet in de verplichting om een cliëntenraad in te stellen, maar voorziet tevens in een regeling voor het geval dat niet mogelijk is omdat onvoldoende cliënten bereid zijn om in de cliëntenraad zitting te nemen. Het is in zo'n situatie gelegitimeerd dat een zorgorganisatie geen cliëntenraad heeft. De zorgorganisatie moet dan wel na twee jaar een nieuwe poging doen om een cliëntenraad in te stellen (artikel 2, lid 6 Wmcz).

De verplichting om een cliëntenraad in te stellen komt terug in het wetsvoorstel (artikel 3, lid 1), maar een regeling voor de situatie waarin dit niet lukt wegens onvoldoende belangstelling van de cliënten, ontbreekt.

Het Wetsvoorstel toetreding zorgaanbieders verbindt een forse sanctie aan het niet voldoen aan de verplichting om een cliëntenraad in te stellen. Voor nieuwe zorgaanbieders geldt dat geen toelatingsvergunning wordt verleend als niet voldaan is aan de verplichting om een cliëntenraad in te stellen (artikel 5, lid 2, onderdeel d Wetsvoorstel toetreding zorgaanbieders). De toelatingsvergunning van een bestaande zorgaanbieder kan worden ingetrokken als hij geen cliëntenraad heeft ingesteld (artikel 7, lid 1, onderdeel c Wetsvoorstel toetreding zorgaanbieders).

Van de Brancheorganisaties Zorg (BoZ) maken deel uit:

Wij verzoeken u de minister te vragen waarom in het wetsvoorstel geen rekening meer wordt gehouden met de situatie waarin een zorgaanbieder geprobeerd heeft om een cliëntenraad in te stellen, maar hierin niet is geslaagd omdat onvoldoende cliënten bereid bleken om daarin zitting te nemen.

Wij verzoeken om u de minister tevens te vragen of het in zo'n situatie gerechtvaardigd is dat aan een nieuwe zorgaanbieder geen toelatingsvergunning wordt verleend en dat de toelatingsvergunning van een bestaande zorgaanbieder ingetrokken kan worden. Is de minister bereid om het Wetsvoorstel toetreding zorgaanbieders te wijzigen, zodat in situaties waarin wegens gebrek aan belangstelling van cliënten geen cliëntenraad kan worden ingesteld, toch een toelatingsvergunning kan worden verleend c.q. kan worden behouden?

3. Instemmingsrecht

Wij betreuren het dat het verzwaard adviesrecht uit de huidige wet wordt vervangen door een instemmingsrecht. Het instemmingsrecht is geen vetorecht, maar kan in de praktijk wel zo gezien worden door cliëntenraden. De rolverdeling tussen de bestuurder en het medezeggenschapsorgaan kan hierdoor onduidelijker worden en het risico ontstaat dat meningsverschillen vaker aan de commissie van vertrouwenslieden of aan de rechter worden voorgelegd.

Wij constateren bovendien dat de onderwerpen waarop het instemmingsrecht van toepassing is, nogal ruim zijn geformuleerd. Voor drie van die onderwerpen vragen wij in de volgende paragrafen uw aandacht.

3.1 Instemmingsrecht bij besluiten over 'het algemene beleid ter zake van kwaliteit'

Het wetsvoorstel introduceert een instemmingsrecht bij ieder besluit over 'het algemene beleid ter zake van kwaliteit'. Deze formulering is bepaald niet concreet, bovendien ontbreekt een toelichting.

Wij wijzen erop dat in de huidige wet het verzwaard adviesrecht betrekking heeft op 'de systematische bewaking, beheersing of verbetering van de kwaliteit van de aan cliënten te verlenen zorg'. In de wetsgeschiedenis is duidelijk gemaakt dat het de invoering en toepassing van kwaliteitssystemen betreft. Het was uitdrukkelijk *niet* de bedoeling dat alle besluiten die uiteindelijk tot doel hebben de kwaliteit van zorg te verbeteren, onder het verzwaard adviesrecht vielen (23 041, 31b, blz. 4).

Wij verzoeken u de minister te vragen wat het betekent dat de huidige bepaling niet is gehandhaafd. Kan de minister de praktijk-handvatten aanreiken waarmee bepaald kan worden wanneer een besluit 'het algemene beleid ter zake van kwaliteit' betreft? Blijft het, ook na inwerkingtreding van het wetsvoorstel, niet de bedoeling dat alle besluiten die uiteindelijk tot doel hebben de kwaliteit van zorg te verbeteren, onder het instemmingsrecht vallen?

Van de Brancheorganisaties Zorg (BoZ) maken deel uit:

3.2 Instemmingsrecht bij selectie en benoeming ondersteuner cliëntenraad

Artikel 8, lid 1, onderdeel i bepaalt dat de instelling de instemming nodig heeft van de cliëntenraad voor elk door haar voorgenomen besluit inzake 'de selectie en benoeming' van personen die de cliëntenraad ondersteunen. In het kader van een sollicitatieprocedure worden vele besluiten genomen, bijvoorbeeld over het vaststellen van een profielschets, de omvang en de duur van het dienstverband, de waardering van de functie en de salarisschaal, secundaire arbeidsvoorwaarden, de wijze waarop geworven zal worden, de vraag welke sollicitanten worden uitgenodigd voor een gesprek, wanneer die gesprekken worden gevoerd en wie daarbij aanwezig zijn, met wie een tweede gesprek gevoerd zal worden etc. De vraag dringt zich op of al deze besluiten afzonderlijk ter instemming aan de cliëntenraad voorgelegd moeten worden. Zou dit het geval zijn, dan wordt de sollicitatieprocedure uitermate lastig uitvoerbaar, bovendien is de privacy van sollicitanten in het geding.

Wij verzoeken u de minister te vragen voor welke afzonderlijke besluiten over de selectie en benoeming van een ondersteuner het instemmingsrecht geldt.

3.3 Instemmingsrecht bij 'andere voor cliënten geldende regelingen'

Artikel 8, lid 1, onderdeel a bepaalt dat de instelling de instemming behoeft van de cliëntenraad voor elk door haar voorgenomen besluit inzake de medezeggenschapsregeling, de klachtenregeling alsmede 'andere voor cliënten geldende regelingen'. Wanneer sprake is van een voor cliënten geldende regeling wordt echter niet toegelicht in de memorie van toelichting. Nu het gaat om besluiten die ter instemming moeten worden voorgelegd aan de cliëntenraad, vinden wij het van belang dat de minister deze beschrijving concretiseert.

Wij verzoeken u de minister te vragen welke regelingen hij, naast de medezeggenschapsregeling en de klachtenregeling, op het oog heeft en of hij kan aangeven op basis van welke criteria instellingen moeten bepalen of sprake is van een voor cliënten geldende regeling.

4. Bindend voordrachtsrecht bij universitaire medische centra (umc's)

Artikel 10 bepaalt dat rechtspersonen in hun statuten moeten bepalen dat de cliëntenraad het recht heeft om iemand bindend voor te dragen ter benoeming in de raad van toezicht. In de huidige Wmcz is deze bepaling alleen van toepassing op privaatrechtelijke rechtspersonen, in dit wetsvoorstel is deze bepaling ook van toepassing op publiekrechtelijke rechtspersonen. Dit is van belang voor de zes universitaire medische centra die door een publiekrechtelijke rechtspersoon in stand worden gehouden. De samenstelling van hun raden van toezicht is niet in hun statuten geregeld, maar in de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW). Op grond artikel 9.7 WHW benoemt de minister van OCW de leden van de

Van de Brancheorganisaties Zorg (BoZ) maken deel uit:

raad van toezicht. Het staat de umc's niet vrij om van deze bepaling uit de WHW af te wijken.

Wij verzoeken u de minister te vragen waarom hij ervoor gekozen heeft deze bepaling ook van toepassing te laten zijn op publiekrechtelijke rechtspersonen en hoe hij de toepassing van deze bepaling in universitaire medische centra voor zich ziet. Is het de bedoeling dat een cliëntenraad van een umc iemand ter benoeming in de raad van toezicht voordraagt aan de minister van OCW?

5. Evaluatie enquêterecht

Het enquêterecht geeft de cliëntenraad de mogelijkheid om de rechter te vragen in te grijpen bij wanbeleid. Cliëntenraden hebben dit recht sinds 2006. Sindsdien hebben cliëntenraden zes enquêteprocedures gevoerd, die geen van allen tot de conclusie hebben geleid dat er wanbeleid is gevoerd. Deze procedures kenden alleen maar verliezers. De verhoudingen raakten verstoord, enkele cliëntenraden zijn afgetreden, de reputatie van de zorgaanbieder werd altijd beschadigd ongeacht de uitkomst van de procedure, en last but not least: de kosten van een enquêteprocedures liepen in de honderdduizenden euro's. Ook als de rechter concludeert dat er geen sprake is van wanbeleid of zelfs geen reden om daarnaar onderzoek te doen, komen deze kosten geheel voor rekening van de zorgaanbieder. Wij vinden het dan ook bepaald teleurstellend dat het enquêterecht in het wetsvoorstel is opgenomen.

Wij verzoeken u daarom de minister te vragen om toe te zeggen dat bij de evaluatie van de Wmcz 2018 expliciet aandacht zal worden besteed aan de toepassing van het enquêterecht, waarbij gekeken wordt zowel naar de uitkomst van de procedures als naar de kosten daarvan.

6. Ontbinding cliëntenraad na wijziging medezeggenschapsregeling

Artikel 13 bepaalt dat een cliëntenraad kan worden ontbonden als de instelling van mening is dat de raad structureel tekortschiet in de behartiging van de gemeenschappelijke belangen van de cliënten wier belangen hij dient te behartigen. Tevens maakt artikel 13 ontbinding van een cliëntenraad op verzoek van de cliënten of hun vertegenwoordigers mogelijk. In de praktijk zal ontbinding van een cliëntenraad vooral aan de orde zijn als de structuur van de medezeggenschap van cliënten wordt gewijzigd. In dat kader kan bijvoorbeeld een raad die voor een groep cliënten is ingesteld, worden opgeheven omdat de belangen van deze cliënten in de nieuwe medezeggenschapsstructuur door een andere cliëntenraad worden behartigd. De bestaande raad kan derhalve de gemeenschappelijke belangen van de cliënten niet meer behartigen. Een besluit over de wijziging van de medezeggenschapsregeling zou derhalve een besluit over de ontbinding van een cliëntenraad moeten kunnen omvatten. Het is niet duidelijk of deze uitleg van artikel 13 door de minister wordt gedeeld. Besluiten over de wijziging van de medezeggenschapsregeling vallen onder

Van de Brancheorganisaties Zorg (BoZ) maken deel uit:

het instemmingsrecht van de cliëntenraad. De instelling kan dan de commissie van vertrouwenslieden vragen om toestemming te verlenen om de medezeggenschapsregeling te wijzigen ondanks dat de cliëntenraad daar niet mee instemt.

Wij verzoeken u de minister te vragen om te bevestigen dat een cliëntenraad ontbonden kan worden op basis van een besluit tot wijziging van de medezeggenschapsregeling.

Wij zijn uiteraard graag bereid de voorstellen uit deze brief nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

Wouter van Soest
Voorzitter directeurenoverleg BoZ

Van de Brancheorganisaties Zorg (BoZ) maken deel uit: